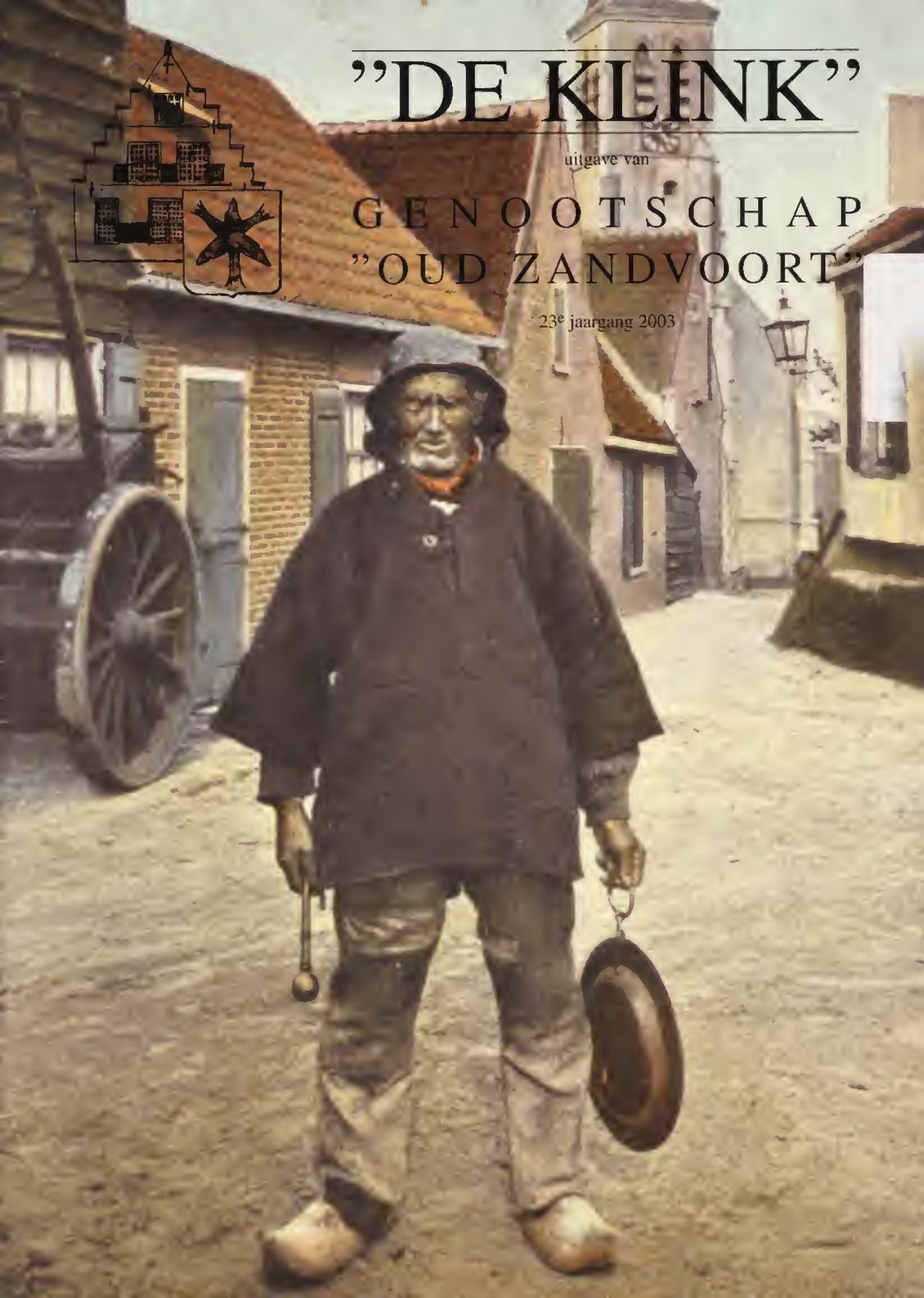

"DE KLINK"

uitgave van

GENOOTSCHAP "OUD ZANDVOORT"

23^e jaargang 2003

uw drukker voor:

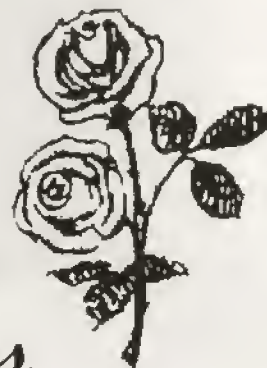
geboortekaartjes
huwelijkskaarten
en uw handelsdrukwerk

**drukkerij
van petegem** b.v.

in het ♥ van
het oude Zandvoort

Kerkpad 6, Tel: 023-57 12793
Postbus 54, 2040 AB Zandvoort

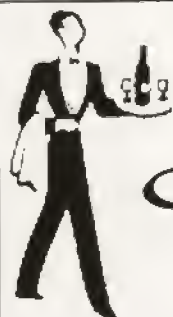
Hé ju, hael jai evve
een blommetje
bai Jopie Bluijs!

Bloemenhuis
J. Bluijs

De specialist in al Uw Bloemwerken.....

Haltestraat 65, Zandvoort, Tel: 023-57 12060

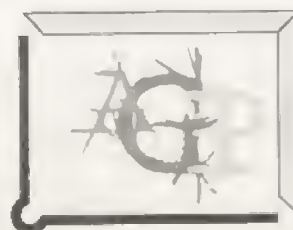

Café Koper

Kerkplein 6, Zandvoort
Tel: 023-57 13546

Het gezelligste terras
van Zandvoort

Poffers kenne beter
waeter zoipe.....!

Alblas Grafische Produkten

Kochstraat 4^a, 2041 CE Zandvoort
Telefoon & Fax 023 57 125 05

Verkoop van:

**Aquarel- en Acryl materialen
Lijsten**

**Passe Partouts op maat gesneden
Boekbindatelier**

DE TROMP WINKEL

IN KAAS EN ZUTVEL

OOK OP ZONDAG GEOPEND!!!

Grote Krocht 3-5, Zandvoort
Tel: 023-57 19058

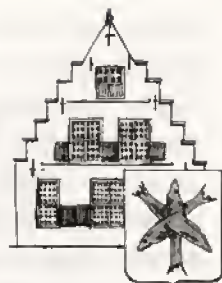
**Brilmode
Oogmeting
Contactlenzen
Zonnebrillen**

Zandvoort Optiek

Kerkstraat 34-36, 2042 JG Zandvoort
Tel: 023-57 12466

Het blad "De Klink" is een kwartaaluitgave van het Genootschap "Oud Zandvoort" en wordt samengesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het genootschap. Met het uitgeven van het blad streeft het bestuur naar een grotere bekendheid van de geschiedenis van Zandvoort en het bevorderen van de belangstelling hiervoor.

"DE KLINK"

Kwartaaluitgave van

GENOOTSCHAP
"OUD ZANDVOORT"

23^e jaargang, nummer 91, zomer 2003, Prijs los nummer € 3,-

Redactie "De Klink":

Peter Bluijs, (hoofdredacteur)
Brederodestraat 28
2042 BE Zandvoort
023-571 8292 (na 19.00 uur)
p.bluijs@hetnet.nl

Jaap Kerkman Azn
Burg. Beeckmanstraat 24
2041 PN Zandvoort
023-571 5013

Arie Koper
023-571 8441
arie_koper@hotmail.com

Hanneke Molenaar
023-571 8519

Harry Opheikens
023-529 4884
hopheikens@hotmail.com

Nel Sandbergen-Kerkman,
023-5712196
hsandbergen@hetnet.nl

© Copyright 2003

Alle rechten op de inhoud van "De Klink" berusten bij het Genootschap "Oud Zandvoort", voor zover deze rechten niet berusten bij derden van wie materiaal beschikbaar is gesteld aan het Genootschap "Oud Zandvoort".

Ledenadministratie:

Adreswijziging &
aankomen nieuwe leden:
mevrouw E. Hoogervorst-Schuiten
Oosterstraat 1, 2042 VE Zandvoort
023-571 8177
r_hoogervorst@hotmail.com

Na lid geworden te zijn van het
GOZ, ontvangt u het *eerstkomende*
(kwartaal)nummer van "De Klink".

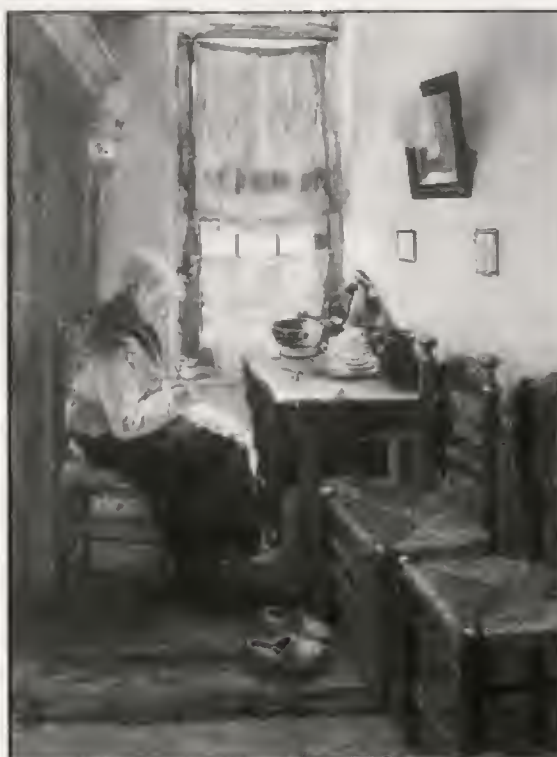
Volgende uitgave "De Klink"

Deze zal half oktober verschijnen.
Tekst/fotomateriaal uiterlijk 1 sep-
tember bij de redactie aanleveren.

Kunstschilder Fritz von Uhde in Zandvoort

Toen Zandvoort in het midden van de 19de eeuw als badplaats bekendheid kreeg, kwamen er naast de vele dagjesmensen ook een groot aantal kunstschilders op onze badplaats af. Onder hen bevonden zich de Haagse schilder Jozef Israëls (1824-1911) en D.A.C. Artz (1837-1890) maar ook de Duitser Fritz von Uhde (1848-1911). Op aanraden van de kunstschilder Max Liebermann (1847-1935), die er in 1877 was geweest en wellicht tevens op advies van zijn arts, bracht Uhde in de nazomer van 1882 vier weken door in Zandvoort.

Uhde schreef tijdens zijn verblijf in Nederland in totaal 31 brieven aan zijn vrouw. Over Zandvoort schreef hij op 28 augustus 1882: "Het is wonderbaarlijk mooi hier. Het plaatsje is prachtig en de sfeer zo goedmoedelijk". Volgens een artikel in de Klink (jr.1, 1981, nr. 2) kreeg de schilder onderdak bij de timmerman Jaap van Duivenboden, die achter in zijn werkplaats een kleine ruimte had waar een atelier kon worden ingericht. Ondanks dat Liebermann Uhde uitdrukkelijk had gezegd dat hij vooral buiten op het strand moest schilderen, werkte hij hier een aantal van schetsen uit. Om nog beter de sfeer van het oude Zandvoort te kunnen vastleggen, had hij aan de burgemeester toestemming gevraagd om in het 'Oude Mannen en Vrouwenhuis' te mogen schilderen. Begin september legde hij hier deze oude vrouw zittend op een biesgematte knopstoel voor een venster op doek vast *vervolg zie pagina 19*.

Jaarvergadering Genootschap

Vrijdag 16 mei 2003

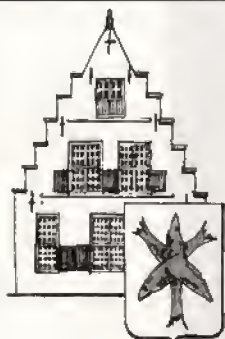
De opkomst (zeventien leden, waarvan zeven van het bestuur) was wel erg minnetjes voor een vereniging met meer dan vijftienhonderd leden... De voorzitter was met kennisgeving afwezig en Ankie Joustra heeft de vergadering geleid. Als belangrijk punt memoreerde zij, dat het millenniumcadeau gegeven is door het gemeentebestuur. Het idee was uitgegaan van het genootschap en dat daarbij hulp is verleend bij de berichtgeving aan de bevolking met het recht om reclame te maken is door het comité aanvaard. De financiële boekhouding was puik in orde en de geldbuffer is voldoende. Uit de vergadering kwamen voorstellen als een bijdrage aan het Comité 700 jaar Zandvoort, 175 jaar Badplaats. Ook om de ronde openingen aan het gemeentehuis te voorzien van glas-in-lood i.p.v. het huidige perkament. Een positief antwoord kon hier niet op gegeven worden, want het bestuur moet zich beraden op de toekomst, de digitale snelweg. De verkiezing bracht geen verrassing: de heren Wagenaar en Crabbendam werden herkozen en Cor Draijer werd benoemd. Afscheid namen we van Jaap Paap Lzn, die na 20 jaar in het bestuur

zijn sporen heeft verdiend. Een envelop met inhoud was zijn deel; voor zijn vrouw Rita was er een flinke ruiker. Gelukkig blijft Rita ons kantoor onderhouden. Namens de drie culturele verenigingen blijkt de heer G. Cense de belangen te behartigen bij het Historisch Museum Zuid-Kennemerland, maar er werd geen mededeling gedaan over de huidige expositie over de kust. We konden het hem niet vragen.

Er blijkt onzekerheid te bestaan over het zonder toestemming kopiëren van films en foto's. Vooral als op internet fragmenten te zien zijn, die in het bezit zijn van de eigenaar. Het genootschap garandeert, dat niets digitaal opgeslagen wordt zonder vooraf toestemming van de eigenaar en dan alleen voor eigen gebruik.

Na de pauze werd door mevrouw Joustra een diaserie vertoond over het strandleven in het algemeen en in het bijzonder over de kleding, de stoelen, het vervoer, de tenten voor consumpties en een blotebillen-parade voor een visstand op het naaktstrand. Het ging allemaal vlot en om 22.00 u konden we weer huiswaarts gaan.

Jkn.Azn

Ledenavond Genootschap "Oud Zandvoort"

vrijdag 24 oktober 2003

75 jaar Agathakerk, Grote Krocht
een lezing door Pastor Dick Duijvis

"Hoort, burgers, hoort!"

Reacties van lezers

Zandvoortse Muziekkapel

De Klink, nummer 90, pagina 12, 13

De foto op de middenplaat van het vorige nummer is kennelijk in de smaak gevallen en ik mocht daarop de nodige correcties, aanvullingen en reacties ontvangen. Van o.a. Lies Slagveld-Kerkman, Henk Berkhout, S. van den Bos en Bob Gansner. Nr 15 is Jan Berkhout, nr 18 is Paul Korstenbroek, dus met een "r", nr 20 lijkt op Jan Koper, zoon van Frans Koper, opzichter begraafplaats. Nr 26 is Henk Berkhout, nr 27 is Willem Weber (loodgieter, Diaconiehuisstraat), nr 28 Henk Slagveld is zonder t, dus Slagveld, nr 36 is Jan Schaap (eigenaar van "Het Wonder van Zandvoort") en Kees, nr 36 is zijn zoon. Nr 37 Jan Weber (zn van Gerrit). Nr 39 is niet Lies maar Neel de Vries. Nr. 45 is C.J. Bruijnzeel (van "Jupiter"). Bij bestuursleden: J. van den Bos en A van Zeijl. Dank voor uw reacties.

Spoorstraat 1942

De Klink, nummer 90, pagina 22

Nadere gegevens van de Coiffeur op de schitterende winterfoto uit 1942 kon de redactie vinden op de CD Rom "120 jaar Zandvoortse Kranten": G.P. Wijdeman, Rozennobelstraat 6. Salon voor Scheren en Haarsnijden.

Wie weet het? 1

Op de onderstaande fotokaart, die op 7 augustus 1923 vanuit Zandvoort verzonden is, is de villa "Oog en Al" te zien. De naam is (slecht leesbaar) geplaatst onder het middelste raam van de eerste verdieping. In het adresboek 1918-1919 staat de genoemde villa gesitueerd in de Mauritsstraat terwijl in een Zandvoortse Courant van 1930 een perceel met dezelfde naam aan de Brederodestraat ligt en bewoond wordt door architect J.A. van Straaten. Mocht u weten waar de foto genomen is, dan zou ik dit graag van u horen. Tel.: 023 5718441 of via e-mail: arie_koper@hotmail.com

Wie weet het? 2

Onlangs kwam ik in het bezit van een 2-tal plaatjes, de afbeeldingen zijn zwart/wit afgedrukt met een rode tekst. Deze plaatjes zouden afkomstig zijn van een "uitknipkalender" die vroeger door Nauta is uitgegeven. Wie weet wanneer deze kalender is uitgegeven en hoeveel Zandvoortse afbeeldingen hierbij behoren? Tel.: 023 5718441 of via e-mail: arie_koper@hotmail.com

De laagste rente, maar ook het beste hypotheek- advies vindt u bij de Hypotheekshop Zandvoort

Een gedegen hypotheekadvies is nu wel heel dicht bij huis: aan de Kostverlorenstraat 100 in Zandvoort vindt u de nieuwe Hypotheekshop. Ons filiaal is de nieuwste van de 200 Hypotheekshop-vestigingen in heel Nederland. Onderdeel van de grootste keten van onafhankelijke hypotheekadviseurs.

'Indrukwekkend, maar wat betekent dat voor mij?', zult u misschien zeggen. Heel veel. We kunnen u hypotheekproducten bieden die u nergens anders vindt en door onze ijzersterke positie kunnen we lagere percentages voor u bedingen. Profiteer ook van onze scherpe tarieven en maak nu een afspraak voor een persoonlijk advies.

BEL VOOR EEN AFSPRAAK

De Hypotheekshop Zandvoort

Kostverlorenstraat 100

2042 PK Zandvoort

Telefoon: (023) 573 59 87

E-mail: zandvoort488@hypotheekshop.nl

Vervolg "Hooft, burgers, hooft!"

Reacties van lezers

Wie weet het? 3

De persoon op onderstaande foto hebben we binnen het Genootschap maar "Ome Piet" genoemd omdat we niet weten hoe hij heet en wie hij was. Mogelijk kunt u ons helpen. Peter Bluijs, tel. 023-5718292 of p.bluijs@hetnet.nl

Verschenen:

Naar Zandvoort, waar Haarlem en Amsterdam bij zee eindigen

Geschreven door Marcel Bulte. Uitgegeven door De Vrieseborch, Haarlem, deel 59 uit de serie Haarlemse Miniaturen, ISBN 90 6076 5079.

Verkrijgbaar bij Bruna-Balkenende, €14,75

Haring en zijn maatjes

Hoewel het zeer lezenswaardige boekje niet over Zandvoort verhaald, heb ik gemeend het toch onder uw aandacht te moeten brengen. Het vertelt over haring in al zijn facetten en beantwoordt vele vragen, zoals hoeveel haringen er zwemmen in de wereldzeeën, hoe ze gevangen worden, waar ze van leven enz, enz. Er staan een aantal foto's in van Zandvoortse komaf in deze rijk geïllustreerde uitgave. Het is geschreven door Adriaan de Boer & Wouter Klootwijk en uitgegeven door Inmerc bv te Wormer. ISBN nummer 90 6611 029 5

Historische Atlas van Noord-Holland

Onlangs is de Historische Atlas van Noord-Holland verschenen. Dit zeer fraai uitgevoerde boek bevat 74 historische topografische kaarten in kleur welke zijn gemaakt tussen 1890 en 1910 die een gedetailleerde weergave bieden van geheel Noord-Hol-

land. Mocht u eerst een indruk op willen doen van de atlas dan kunt u deze bekijken via www.12provincien.nl

Leden van het Genootschap Oud Zandvoort die deze Atlas bestellen krijgen € 10,= korting en betalen dan € 39,= (dit is inclusief verzendkosten). Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot de secretaris, telefoon 023-5718441.

Nieuws van het Rijksarchief in Noord-Holland.

Sinds enige tijd beschikt het Rijksarchief in Noord-Holland over een eigen, nieuwe website. U vindt deze website onder www.noordhollandsarchief.org. De site is nog in opbouw en bevat momenteel voornamelijk basisinformatie. In het komende jaar zullen echter verschillende voor genealogen interessante bestanden te raadplegen zijn.

Zoals elk jaar worden er ook dit najaar weer een aantal nieuwe cursussen gegeven over diverse onderwerpen. Dit zijn onder andere cursussen op het gebied van notariële archieven, gevangenen en rechtbankarchieven, bronnen bedrijfsgeschiedenis, paleografie (oud-schrift), genealogie en doop-, trouw- en begraafregisters.

Nadere informatie is aan te vragen bij het Rijksarchief in Noord-Holland of bij de secretaris.

Expositie:

Van nul tot nu, 2000 jaar historie in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Deze expositie is gemaakt naar aanleiding van het feit dat Gemeentewaterleidingen Amsterdam in 2003 150 jaar bestaat. De expositie is te bezichtigen in Bezoekerscentrum 'De Oranjekom', op een historische plek vlakbij de Oranjekom, waar in 1851 de eerste waterleidingactiviteiten zijn begonnen. In de expositie komen allerlei thema's van de boeiende duin historie aan bod, van archeologische vondsten tot de laatste bewoonde boerderijen, van verklaring van veldnamen tot het graven van de waterwinkanalen in vroeger jaren, en van grenspalen tot jachtverhalen. Informatieve teksten worden afgewisseld met oude foto's, kaarten en gebruiksartikelen.

Het Bezoekerscentrum ligt vlak bij ingang Oase aan de Vogelenzangseweg.

Geopend van dinsdag t/m donderdag van 9.30 tot 16.00 uur en in het weekend van 9.00 tot 17.00 uur. De expositie is te bezichtigen tot 30 oktober 2003.

Het ontstaan van Speeltuinvereniging "Kindervreugd"

Mijn verhalenschommel over de speeltuinvereniging "Kindervreugd" is, na een duwtje in de rug, in beweging gekomen. Veel foto's en informatie werden spontaan aangeboden door de lezers van de Klink. Namen van enthousiaste vrijwilligers zoals de heren Spierieus (voorzitter) en Holsteyn (figuurzagen). Maar het echte verhaal van de oprichting kwam niet boven water. Totdat de telefoon ging. "Hallo met Jan Smit, heb je belangstelling voor materialen en foto's over de speeltuin?" Toen Jan Smit later bij mij thuis binnenstapte kwamen mijn verroeste radertjes in mijn hoofd op gang. "Ik weet het opeens" zei ik, "Mevrouw Groen is jouw moeder en aan haar betaalde je het dubbeltje entree als je geen lid was van de vereniging". Van Jan kreeg ik de aanvullende informatie over het ontstaan van de vereniging. In één van de maandblaadjes "de Schakel" van mei 1954, die zijn moeder bewaard had, stond het volgende interview wat ik iets ingekort heb.

Het was in 1948, zo vertelde Joop Kunkeler de oprichter van de speeltuin, dat men in Zandvoort een begin maakte om overal plantsoenen aan te leggen. In de plaatselijke pers werd gewezen op de taak van alle ouders en opvoeders om toe te zien dat de jeugd deze plantsoenen eerbiedigde en meer notitie ging nemen van de natuur. Het waren deze aanwijzingen waardoor Joop besloot om iets te organiseren voor de jeugd. Wat was daarvoor het meest voor de hand liggend? Richt een speeltuinvereniging op! Dat was makkelijker gezegd dan gedaan. Het stichten van een vereniging levert al moeilijkheden op, laat staan een speeltuinvereniging. Want hoe kwam men aan grond voor de tuin, de omheining, de werktuigen? Immers alles kost veel geld. Er werd contact gezocht met mensen die op de één of andere wijze met de jeugd te maken hadden en tenslotte kwam er een comité die een oprichtingsvergadering voorbereidde. Deze vergadering werd gehouden op 19 mei 1949 in de zaal van Zomerlust. Er was veel belangstelling en zelfs de Burgemeester en de Korpschef van Politie gaven door hun aanwezigheid blijk van hun belangstelling. Het resultaat van deze avond was: 160 leden en 24 donateurs. Zandvoort was een vereniging rijker geworden maar ...er was nog geen speeltuin.

Eerst werd er een huis aan huis collecte gehouden om het benodigde bedrag van 10.000 gulden bijeen te krijgen. Helaas lukte dat niet en na enkele besprekingen met de gemeente kon er een lening worden gesloten. Door Jhr. Quarles van Ufford werd zonder enige kosten een terrein ter beschikking gesteld. Nu kon er eindelijk gebouwd worden. Vele ouders begrepen de spreuk: "Speeltuinwerk is Ouderwerk" en men was dan ook menige avond of zaterdagmiddag in de tuin te vinden om te bouwen aan afrastering of het plaatsen van attributen. Het waren onder andere de heren D. Termaat, E. Paap, C. Koper, J. Kuvener, CH. De Muinck, E. Koper, H. Paap die de spits hebben afgebeten.

Op de kop af precies twee jaar na de oprichting namelijk 19 mei 1951 werd onder grote belangstelling de openingsceremonie verricht door mevr. Fenema-Brands. In die twee jaar werd er niet alleen gebouwd aan de speeltuin maar was er ook het eerste St. Nicolaasfeest in Monopole en werd er deel genomen aan het bloemencorso (zie foto) waar de eerste prijs in de wacht werd gesleept. Joop Kunkeler vervolgt zijn verhaal over de moeilijkheden met de bouw van het tuinhuis. De bouwprijs kwam veel hoger uit dan was beraamd en een loterij moest het nodige geld opbrengen. Een tweede pech was dat, door een vergissing op het ministerie, de vergunning van deze loterij negen maanden op zich liet wachten waardoor alles ook weer niet zo liep als nodig was. Maar uiteindelijk is ook dit voor elkaar gekomen. Al deze moeilijkheden zijn overwonnen met steun van het gemeentebestuur en met hulp van veel medewerkers. Het werk is niet voor niets geweest, zo eindigt de heer Kunkeler zijn interview en ook al vraagt het veel geduld en tijd, wij gaan ook in de toekomst door dat is namelijk onze plicht tegenover de jeugd.

Hoe lang de speeltuin heeft bestaan en wat er in het winterseizoen allemaal aan clubwerk gedaan werd en door wie, dat leest u in de volgende Klink.

Foto boven: Het bloemencorso van 1951 waar de balletgroep onder leiding van mevr. Failé de eerste prijs won. Op de bestelwagen van dhr. Failé staan o.a. Maartje Koper, Coby Failé en Gina Koper. Naast de auto op rolschaatsen Ranghild de Muinck, Lena Vossen.

Foto onder: De draaimolen met op de achtergrond de spoorbaan en huizen van de Tollensstraat. Omringd door vrolijke kinderen zit mevrouw G. Groen. Zij was een van de vele medewerkers van de speeltuinvereniging "Kindervreugd".

Foto op de linkerbladzijde: Het toegangshek tot "Kindervreugd".

Kantoor- en boekhandel W.J. Lorenz

Tijden van weleer herleven wanneer je uit de nalatenschap van Truus Lorenz wat oude foto's in handen krijgt. Wanneer u vanaf het Gemeentehuis de recent fraai gerenoveerde Haltestraat in wandelt, ziet u links, naast café "De Klikspaan" op nummer 15 een kledingzaakje (Banana's). Hier was van 1913 tot 1976 kantoor- en boekhandel, alsmede leesbibliotheek W. J. Lorenz gevestigd. Daarvoor hadden haar ouders de Algemeene Boekhandel en Leesinrichting Lorenz, Passage nr 5. In de deuropening staan vader en moeder Lorenz, met op haar arm de kleine Truus. Deze opname dateert van begin vorige eeuw.

Zaak Haltestraat

Deze foto is waarschijnlijk genomen in 1913, alweer 90 jaar geleden. Op de foto staan drie generaties eigenaren, waarvan het kleine meisje met strik in het haar, Truus Lorenz is.

Het pand heeft meerdere huisnummers gehad. In 1915 staat in de Zandvoortsche Courant de aankondiging dat de Wed. C.F.G. Lorenz, Haltestraat nummer 3 telefoonaanluiting heeft verkregen (telefoon-

aansluiting 54). Later werd het nummer 13 en vervolgens nummer 15 met telefoonnummer 2154.

Tevens was hier een Hoofd Agentschap voor de Stads Editie Oprechte Haarlemsche Courant. Je kon hier een abonnement afsluiten voor f 3,57 per kwartaal, per maand f 1,20 of f 0,27 per week. Ook kon men op dit adres advertentiën opgeven voor De Oprechte, tegen een tarief van f 0,35 per regel, vraag en aanbod 1 t/m 4 regels voor f 0,60; voor iedere regel meer f 0,15.

De afsluitende tekst op het bord is bijzonder: Advertentiën en Abonnementen worden hier zonder prijsverhoging aangenomen.

Brieven onder nummer werden toen geplaatst als Br. letter M, boekhandel Lorenz, alhier.

Op de etalageruit kunt u nog net zien, dat bij deze boekhandel ook de Haagsche Post te koop was.

Kiosk

Op deze unieke foto staat de strandkiosk van Lorenz Boekhandel. Deze kiosk was gelegen bij het begin van de strandafgang Zeestraat, tegenover -aan de noordzijde- bar-café-dancing pavillon "Riche" en -aan de zuidzijde- de "Mosterdhuizen".

De details op de foto zijn het bekijken meer dan waard: de vlieger, het schepnet, de bolderwagen, de watertoren.

Het affiche vermeld aankondiging feestelijkheden met enen verloting.

Burgemeester en Wethouders hadden in 1927 W.J. Lorenz gemachtigd, van jaar tot jaar, voor een vergoeding van f 100 per jaar, een kiosk te plaatsen op de duinreep, bij de trap van de Zeestraat. Zie ook: Oud Zandvoort vanuit de lucht, deel 1, foto 6718, genomen in 1929.

Interieur

Interieurfoto van de zaak in de Haltestraat uit eind vijftiger jaren. Dit was de periode waarin vele kinderen uit de directe omgeving op woensdag- en zaterdagmiddag bij Truus tv mochten kijken. Programma's als de Verrekijker, Pipó en "Morgen gebeurt het".

Het interieur werd in april 1963 - het jaar waarin de zaak 50 jaar bestond - geheel vernieuwd. Zie foto in vorige nummer van de Klink.

van hun zaak helpen? Peter Bluijs, 023-5718292 of p.bluijs@hetnet.nl

Historisch filmmateriaal

Het Genootschap Oud Zandvoort doet momenteel een haalbaarheidsonderzoek naar de aanmaak van DVD's met daarop historisch filmmateriaal over Zandvoort. De bedoeling is om één of meerdere DVD's uit te brengen met daarop filmfragmenten van het leven van vroeger en belangrijke dorpsgebeurtenissen. Indien u materiaal heeft, waarvan u denkt dat dit daarvoor in aanmerking komt, kunt u contact opnemen met Cor Draijer, tel.: 023-5273730 ('s avonds en in het weekeinde)

De spelregels zijn als volgt: indien u materiaal beschikbaar stelt (dat u natuurlijk weer retour krijgt!) en dit geplaatst wordt op de DVD, krijgt u de DVD waarop dit materiaal staat gratis. Digitalisering laten wij door een professioneel bedrijf uitvoeren, waarvoor voor u geen kosten aan zijn verbonden.

Bioscoop in de Kerkstraat

In de twintiger en dertiger jaren van alweer de vorige eeuw was er in de Kerkstraat een bioscoop. In de twintiger jaren was het "Bioscoop Centraal", in de dertiger jaren het "Rembrandt Theater", gevestigd op nummer 19. Directeur was destijds Jos d'Oliveira. Thys Ockersen (zie artikel op pag. 20 e.v.) zou heel graag meer informatie willen hebben over deze bioscoop (van ervaring persoonlijk bezoek, of mensen gekend, affiches t/m toegangsbewijzen, foto's enz., enz.) Tel. 023-5718027.

Hotel Interlaken

Wij zijn sinds januari 2003 de eigenaren van het voormalig Hotel Interlaken, dat nu bed & breakfast Hotel de Kust heet, en op zoek naar leuke verhalen, foto's en gegevens oude eigenaren van dit hotel. Graag komen wij in contact met mensen die ons hierbij kunnen helpen. U kunt ons bereiken onder telefoonnummer 023 5712966 of op de Van Speykstraat 20. Marja & Ralph Kras.

Vrijwilligers

Het Zandvoorts Museum is op zoek naar mensen die in hun vrije tijd enige activiteiten willen verrichten voor het Zandvoorts Museum, gunstig gelegen in het hartje van ons dorp. Te denken valt aan balie werkzaamheden en ontvangst bezoekers. U kunt zelf met een voorstel komen welke dagdelen of dagen u wilt helpen. Belangstelling in dit interessante en ook leuke werk? U kunt contact opnemen met Bram Krol, tel.: 023-5740280 of gewoon eens langskomen bij het museum: Swaluëstraat 1.

3 etage's fietsplezier

Versteeg
WIELERSPORT

HALTESTRAAT 31 • 2042 LK ZANDVOORT
TEL. 023 - 571 44 99 • FAX: 023 - 571 63 85
WWW.VERSTEEGEWIELERSPORT.NL

Strandweg (zie foto middenplaat).

De foto, waarschijnlijk genomen in het voorjaar van 1946, toont de grote aantallen dagjesmensen, aangevoerd met de tram van de NZHTM. Op weg naar het strand over de oude natuurlijke afgang naar de zee. Het kan Paasdag geweest zijn. De mandenstoelen en ligstoelen van Elias Bol aan de ene zijde en die van Jan Termes aan de andere zijde stonden gereed om het volk te ontvangen. De tent en stoelen zien er schoon uit, na vier jaar opgeslagen te zijn geweest. De stoelenman kon weer met knipkaarten rond gaan, die bij de gemeente gekocht moesten worden voor de zg. strandstoelbelasting. Aan de kleding van de bezoekers te zien was het fris. Halverwege de strandweg waren de ondergrondse toiletten reeds in orde gemaakt, waardoor de familie H. Paap-Kraaijenoord haar eerste geld op het schoteltje kon ontvangen. Op het duin, waar voorheen nog de ondergrondse gangen van de bezetter waren, mocht Maarten Weber (harrepiel), het raadslid, een noodpaviljoen bouwen met de naam "Sandevoerde". Van de gebikte stenen afkomstig van de gesloopte huizen en gestort aan het eind van de Dr. Metzgerstraat. Net zoals het paviljoen van de heer Kiefer aan de kop van de Dr Smitstraat. Wegens gebrek aan materialen werd de specie tussen de stenen vermengd met duinzand. Zo te zien waren de mensen nog niet helemaal bekomen van de oorlogsdagen: hun bagage was minimaal, geen tassen met etenswaren en drankjes. Maar het magere zonnetje maakte kennelijk veel goed.

We zijn nu 57 jaar verder. Het stuifgat vanaf het strand naar het dorp is er niet meer. Een stuk nostalgie is daarmee verdwenen, maar de mensen van tegenwoordig weten niet beter dan dat het hoort zoals het is; al zijn er wel stemmen opgegaan om de natuurlijke heirweg weer in ere te herstellen. Wie weet!

Jkn-azn.

Strand Zandvoort

JIMMY AND JAMES - DON PEDRO

Bij de familie Bos thuis werd veel gezongen en iedereen probeerde een muziekinstrument te bespelen. Broer Jan speelde harmonica, terwijl Henk en Arend met een gitaar experimenteerden. Henk had veel talent en bespeelde nogal wat instrumenten, zoals piano, orgel, gitaar en klarinet. Het was voor de tweede wereldoorlog, Johnny and Jones waren bezig aan een grote opkomst. Deze twee joodse jongens brachten een schitterend programma: vlot en eigentijds. De "Bossen" waren nog jong en streefden ook naar succes. Zij leenden een gitaar en keken diverse grepen van de grote jongens af. Na een jaar hadden ze de vingers erachter en erop, ze speelden al behoorlijk gitaar! Bij muziekhandel De Boer in Haarlem kochten zij op afbetaling een "Kamiki" gitaar. Ze betaalden hiervoor Fl. 60,-: een heel bedrag voor die tijd. De afbetaling bedroeg Fl. 1,- per week; de man twee kwartjes zou wel lukken. En na een goed jaar werd de gitaar hun eigendom. Intussen werd er aan een leuk programma gewerkt. Vader Bos componeerde leuke, vlotte liedjes op bestaande en nieuwe wijsjes. Later gingen de broers over op eigen composities. Een naam werd geboren: "Jimmy and James", the two boys and the gitar. Hun vuurdoop was op 7 januari 1940. Dit eerste grote optreden voor publiek vond plaats in het Groot Badhuis. Zij hadden al hun vrienden uitgenodigd om dit spektakel mee te maken. Mocht het mis gaan dan zouden de vrienden voor een groot applaus zorgen. Het werd een daverend succes, een goede start was gemaakt! De recensie kwam als volgt van de pers: "De gebroeders Bos imiteerden op kostelijke wijze Johnny and Jones". Op 24 februari van hetzelfde jaar volgde in Haarlem een tweede optreden en wel voor de wielervereniging HSV de Kampioen, die z'n 34ste jaarfeest vierde. Na dit optreden was de volgende recensie te lezen: "Op het toneel deden de heren Bos zich kennen als een paar rasartiesten met uitnemend geslaagde nummers". Hierna vlogen zij de poort uit en volgde de ene uitnodiging na de andere. Op 10 maart verzorgden zij een O&O-avond voor de Nederlandse militairen. Ook de recensie na dit optreden gaf aan dat de broers hiermee door moesten

gaan: In de pauze kwamen de Zandvoortse Jimmy and James voor het voetlicht met hun aardige en geestige songs. Dat zij dan ook veel succes oogstten, behoeft niet meer te worden gezegd". Veel optredens volgden, zoals bij toneelgroep "Op Hoop van Zegen" op 13 april en tijdens Koninginnedag in Bodega Mustert aan de Strandweg, georganiseerd door de VVV.

10 mei 1940...de Duitse inval. Bijna het gehele artiestenleven kwam tot stilstand. Engelse liedjes waren uit den boze. Nog eenmaal traden Jimmy and James op voor de inmiddels opgerichte jongerenclub "De TOB-NIET Club" in Hotel Kiefer. Hierna kwam er een voorlopig einde aan hun succes. Henk, ambtenaar bij de PTT, moest al gauw in Duitsland voor de Deutsche Postdienst werken. Toch slaagde Arend erin om onder de naam "Don

Pedro" door te gaan met een aangepast programma. Zoals de naam al doet vermoeden was dit een Hollands-Spaans programma. Zijn kleding werd aangepast en hij kwam op als torreador. Om niet teveel op te vallen bij de Duitse bezetter trad hij "tussen de schuifdeuren" op zoals men dat toen uitdrukte. Dit moest zo onopvallend mogelijk gebeuren omdat hij zich niet had aangesloten bij de Cultuurkamer. Elke artiest diende zich tijdens de bezetting bij deze "kamer" aan te melden. Zijn programma was daar dan ook naar, hetgeen bijvoor-

beeld uit de volgende regels blijkt: "Dat heb je ervan als je met de moffen vrijt, dan raak je al je haren kwijt, amigo wat word je dan kaal. Hij trad onder andere op in het AMVJ-gebouw en in Bellevue te Amsterdam, in Vinkeveen, Overveen en in Haarlem. Zijn laatste optreden tijdens de oorlog vond plaats op 27 juni 1944 in een besloten club. Toen de Tweede Wereldoorlog ten einde was trad hij nog tweemaal op als Don Pedro. Op 13 juli 1945 voor de Binnenlandse Strijdkrachten en op 20 en 22 augustus voor de geallieerde troepen. Bekende artiesten van toen waren Bob Nelson, Herman Tholen, Berry Kievits, Gerard Walden en Tobi Rix. In juni 1945 keerde zijn broer Henk terug uit Duitsland en werden de oude namen Jimmy and James weer opgepoetst. Intussen hadden de broers zich aangesloten bij theaterbureau Lou Marti in Haarlem, deze zorgde voor zeer veel optredens in Nederland. Zo zongen zij voor radio Herrijzend Nederland in theater Gooiland te Hilversum en speelden zij in de Vara studio. Zij werden zelfs toegevoegd aan cabaret "De Windwijzer" van Wim Ibo. In deze groep trad eveneens de toen nog jonge Toon Her-

mans op in de schitterende creatie "mijnheer Jansen". Beide broers bleven met elkaar zingen tot het jaar 1950, daarna werd er een punt achter gezet. Henk ging verder als ambtenaar bij de PTT en Arend ging de textielbranche in.

Ruim 10 jaar lang leuke belevenissen van een Zandvoorts duo.

AB "wood"

ze durfden dat niet te zeggen. De kerkgemeente in Santvoort was in die dagen streng in de leer, met een variant op "Roomser dan de Paus", ging men zeggen "nog strenger dan Calvijn". Toen Follinus een poosje binnen de gemeente was, had men al gauw door dat hij zich gemakkelijk opstelde, maar omdat hij gestuurd was door de synode werd er tegen hem geen hetze ondernomen, echter zijn invloed werd steeds kleiner op de gemeente van gelovigen. Deze Follinus voelde zelf aan dat men hem niet mocht, maar om bij de synode een andere staanplaats te verkrijgen was het wachten op een vrije plaats. Hij solliciteerde bij de heren van het VOC om te worden aangesteld als vlootpredikant. "Ende hij werd beroepen van de Edele Mogende Heeren staaten generaal, tot predikant op de Naszousche Vlote onder 't beleid van Jaquis 't Here miete". Hij wierd van zijnen dienst te Santvoort ontslagen op 7 oktober 1622. In zijn loopbaan heeft hij vier reizen gemaakt in de jaren 1623-24-25 en 1626 en tijdens het scheep gaan vroeg hij zich af, waarom hij Santvoort zo snel had opgegeven, hij was wel vlootpredikant met een goed inkomen maar hij kreeg toch heimwee naar het gewone pastoraal werk op het land. In de Republiek Holland zaten ze niet meer om hem te springen maar in Insulinde, waar in een kleine post Palikettan een kleine 150 gereformeerden woonden, werd Follinus voorganger en daar is hij met volle ijver in de nieuwe religie voorgegaan.

De opvolger in gereformeerde gemeente op Santvoort was een "propodent" Kees Peters uit Haerlem en hij had het ook al moeilijk met de stijfkoppige Santvoortsche gemeente. Op 1 september 1627 werd hij benoemd door de synode en geplaatst in Elburg welke benoeming hij onder de naam Cornelius Petreaus aannam. In Santvoort kwamen nog de volgende voorgangers, Peter Facke van 1627 tot 1646, waarbij in het jaar 1637 de Staten Bijbel verscheen, waaruit gelezen moest worden. Daarna kwam Hendrick van Loon van 1646 tot zijn overlijden in 1656, beiden waren propodent, afgestudeerde studenten geplaatst door de synode maar zonder een vast salaris. De 17e eeuw, de gouden eeuw, waarin de Hollandse kooplieden rijk werden, maar waar de bevolking van Holland weinig van merkte, was de eeuw waarin de rijke Gildenaren kostbare buitenhuizen lieten bouwen. Toch was de Republiek een oase van welvaart in vergelijking met het buitenland in Europa. Het loon van een volwaardige arbeidskracht was in de steden 14 stuivers per week. Een twaalfspond roggebrood schommelde tussen de 8 en 5

stuivers per stuk. Een brood was het voornaamste voedsel en werd verder aangevuld met gort, erwten, knollen en bonen. De aardappel was nog onbekend bij het volk deze werd door een botanicus per schip meegenomen uit de tropische streken als plant. Op welke wijze dit voedsel gegeten moest worden wist niemand. Bekend is dat toen de kok van Koningin Elisabeth van Spanje voor het eerst deze patata uit America moest bereiden, hij de knollen weggooide en hij het loof gekookt opgediende. De koningin dacht dat ze vergiftigd werd en de kok werd ontslagen. De bevolking op Santvoort was verdeeld in arm en rijk, in reders en vissers, in duinmaaiers en landlieden en een schamel stukje brood was weggelegd voor de vislopers en losse arbeiders, zij leefden van de opbrengst van de dag.

Het voedsel in de kuststreek was meestal vis met erwten en bonen, soms aangevuld met vet of vleesafval, gehaald bij de slachterijen. Anderen hielden geiten in de duinen voor de melk en het vlees. De losse arbeiders liepen naar het binnenduin om werk te vinden bij de zandwinplaatsen, waar stukken duin afgegraven werden om het zand te verhandelen naar de grote steden, bijvoorbeeld naar Amsterdam om de stadsuitbreidingen te verwezenlijken, het landgoed "Elswout" is daardoor ontstaan, waar de scheepskanonengieter Marselis de eigenaar van was. Men dronk in die dagen veel bier, dat was gezonder dan grondwater en het vulde de maag. Omdat men uren onderweg was om van de ene plaats naar de andere te komen kreeg men in een herberg de gelegenheid te rusten, te eten en drinken en ook om te roken. In deze gelegenheden kon men tabak verkrijgen en bij de waard was een kamer alwaar men de tabak kon nuttigen in een lange stenen goudse pijp. De herbergen hadden ook de proveniën van het recreatiebezoek aan de zee, bos en duinen, want onderweg werd veel gegeten en gedronken door hen die boven de bestaansgrens uit kwamen. Santvoort zal daar best van hebben mee geprofiteerd want de weg naar de zee was lang en erg slecht begaanbaar. Er was toendertijd een groot onderscheid tussen de bevolkingsgroepen. Men had rijken, fatsoenlijke armen en armen zonder huis en haard die op straat zwierven. De laatste groep, bestaande uit jong en oud wilden ook niet werken, want werken was in die tijd geen heilige plicht. Een stelletje vagebonden uit de steden vormden dan een bende om te stelen en te roven, vooral op het platteland en het werd een grote plaag. In 1625 is het gezag er aan te pas gekomen om de bende van niet werkende jongeren op te pakken en aan te klagen voor het

Beach Net

Computer & Internet Centrum

De technische dienst van Beach Net heeft ruim 15 jaar ervaring met computers. Met gepaste trots kunnen wij stellen dat u de meest exclusieve en exotische computers kunt bestellen bij Beach Net.

Ook voor het aanpassen van uw computer naar de huidige standaard kunt u terecht bij Beach Net.

Zelfs de moeilijke taak, uw data terug te halen bij een crash, is één van de specialiteiten van onze technische dienst van Beach Net. Kortom, Beach Net het adres voor u, en uw computer.

**Reparatie & Onderhoud
Verkoop & Assemblage
Internet**

Haltestraat 61 2042 LL Zandvoort
Geopend van din / zondag 12.00 tot 21.00
Tel: 023-5730749 / 06-41286175 Email: info@beachnet.nl

ADMINISTRATIEKANTOOR VAN DER HAM
Administraties en belastingzaken

Voor ondernemers en particulieren

Voor de verzorging van onder andere uw:

- * financiële administratie
- * loonadministratie
- * aangiften loon- en omzetbelasting
- * aangiften inkomstenbelasting
- * aangiften vennootschapsbelasting
- * fiscale adviezen

Burgemeester Engelbertsstraat 8
2042 KN Zandvoort

Telefoon 023 - 5736028
Telefax 023 - 5736029
Mobiel 06 11325410
E-mail hampaap@hetnet.nl

Zit u met een probleem
dat u zelf niet verhelpen kan?

....bel dan de Klussenman!

Klus – en onderhoudsbedrijf

Ton Bakker

*Van Lennepweg 131
2041 LM Zandvoort
023 – 57 201 52
06 – 293 40 523*

E-mail: Bakker2021@zonnet.nl

Hof. De straffen waren niet mis en Amsterdam had er wat op gevonden om bij de straf de gevangenen te laten werken. De mannen werden verplicht in het rasphuis gezet en de vrouwen in het spinhuis. Onder de armen waren veel ouderen, mannen en vrouwen maar ook wezen, weduwen en zieken. Om de nood te lenigen werden veel kloosters in de steden omgebouwd tot Gasthuizen, om daar de hulpbehoevende burgers op te vangen. Nu was er in Santvoort ook een soort huis waar monniken verbleven. Vanouds was het als katholiek gastenhuis in gebruik voor zieken en gebrekkige oude mensen die juist in het afgelegen Santvoort gemakkelijk in verdrukking kwamen. De gelden voor verzorging kwamen uit de specifieke katholieke fondsen van de kerk. Nadat de bezittingen van de katholieke kerk verbeurd verklaard waren, werden deze toegewezen aan de leenheer, de Graaf van Brederode van de Heerlijkheid Santvoort.

De kerk werd in 1586 ter beschikking gesteld aan de nieuwe religie, de gereformeerde, maar het gastenhuis werd nog op de oude manier voortgezet onder bewind van de Graaf. Om de zieken, gebrekkigen, reizigers en zwervers te verzorgen en te voeden was geld nodig welke met enige regemaat gegeven werd door de diaconen van de gereformeerde kerk, het katholieke fonds en uit legaten van burgers. Na het overlijden van de Graaf, in 1657, besloot de Douari[re, de adellijke weduwe, Gravin Sandrina van Brederode voor het gasten

huis regenten aan te stellen. De Schout en de armenmeesters moesten het beheer van het Gasthuis op zich nemen. De armenmeesters hadden meestal een dubbel functie, of ze waren schepen van het dorp en daarbij nog kerkenraadslid, of diaconen van de kerk. Dat het Gasthuis een zekere bekendheid genoot blijkt uit een testament in 1663, opgesteld door Agnes van Akersloot. Zij woonde in Haerlem en was heel goed bij kas. Zij moet het nodige gehoord of gezien hebben over het Gasthuis op Santvoort. Zij wist schijnbaar welke moeite de Santvoorters zich getroosten om ouderen en gebrekkige mensen zo goed mogelijk bij te staan. Misschien omdat de visserij weinig winstgevend was, moet het haar hebben aangespoord tot deze daad. In het testament stond het volgende beschreven: De Vrouwe Agnes, bejaarde dochter te Haerlem, geeft haar onroerende goederen, bestaande uit vruchtbare landerijen, na verkoop, de opbrengst aan de stichtingen van Gasthuizen op Santvoort en Wijck op See. In haar testament gelastte zij de armenbesturen om in januari van ieder jaar, na rekening en verantwoording te hebben opgemaakt, aan de Schout, de bewoners, "ter pleziere, een pintje wijn en een half conijn" te geven. In het begin is men deze belofte nagekomen, maar toen er bittere armoede ontstond en de gelden verbruikt waren, kon men de belofte niet meer nakomen.

J. Kerkman Azn

vervolg van pagina 1

Door taalverwarring en het onvermogen van de oude mannen om tijdens het poseren stil te zitten, sloeg zijn enthousiasme echter al snel om in irritatie. Hij omschreef de oude bewoners als nutteloze, onwetende en daardoor rusteloze lieden wonende in een bedompte en vochtige ruimte. Maar het was vooral de stank in het huis die hem snel deed beslissen om buiten in de oude dorpskern de kinde-

ren, die voortdurend nieuwsgierig om hem heen dromden, te schetsen. Tijdens zijn verblijf in Zandvoort maakte Uhde minstens vijftientig studies van kinderen in de buitenlucht, waarvan hij er een aantal gebruikte voor Fisherkind in Zandvoort, een compositie met meerdere figuren, die hij nog net voor zijn vertrek uit Nederland kon voltooien.

Drs. Anne Marion Cense

De volgende nieuwe leden heten wij van harte welkom:

Bloeme Dhr. F.	Kostverlorenstraat 75	2042 PC	Zandvoort
Drommel Dhr. J.	Boul. Barnaart 16	2041 JA	Zandvoort
Jongebloet-Herwarth Mevr. A.	Sec. Bosmanstraat 37	2041 KS	Zandvoort
Keislair Mevr. H.	Emmaweg 7	2042 NT	Zandvoort
Kerkman Dhr. F.	Gasthuishofje 15	2042 JS	Zandvoort
Schomaker Dhr. C.H.J.	Secr. Bosmanstraat 28	2042 PC	Zandvoort
Schaap Fam. C.	Noorderstraat 6	2042 KK	Zandvoort
Tijl Mevr. H.	Keesomstraat 87	2041 XC	Zandvoort

MOUTARDE VAN SONANSEE

Toon Hermans

Na bijna vijf en veertig jaren is Toon Hermans' speelfilm uit 1959 in Zandvoort terug te zien. En wel op **vrijdag 26 september** in een aantal voorstellingen: om 10 uur, 12 uur, 14 uur en 16 uur in de bioscoop van **Circus Zandvoort**. Gezien het geringe aantal plaatsen (pm 80) dient men tijdig zich van een kaartje te voorzien. Bovendien is het onwaarschijnlijk dat de film nog verder voor vertoning beschikbaar is. Thys Ockersen regelde met het Film-museum dat de film weer een keer vertoond kan worden. Voor de Klink nu zijn verhaal over Toon en "Moutarde van Sonansee."

Vroeger zag ik hem wel eens in Zandvoort. Op de fiets met een zontje achterop en een voorop. In een jeep door de Gerkestraat. Ik wist dat Toon Hermans een bekend artiest was, maar ik had hem nog nooit zien optreden. Hij had na de oorlog Sittard voor Zandvoort verruild en in oude Zandvoortse kranten duikt veel hij op. Bv. in 1953 met een brandje in zijn huis op Thorbeckestraat 44. Vlam in de pan, geblust door de burens.

En veel cabaretprogramma's in Zomerlust of Monopole: in 1947 "Zie ik je vanavond nog?" en "Dat is het toppunt" (toegangsprijzen f 1,50, f 2.- en f 2,50), in 1948 "Zeg he", in 1951 "Alle gekheid op 'n stokkie" en "Hartendwaas" Er werd hard gewerkt in de cabaretwereld en het publiek dat net de Tweede Wereldoorlog achter zich had liggen verslond amusement. Toen kwamen de one-man shows op tv en heel Nederland zat vastgenageld aan de buis. De acts met de gehaktbal, de stoel van mijn tante, de goochelaar die zijn duivenact in de oorlog moet opeten en het ballonnetje waren onvergetelijk en werden klassiekers. Verenigingsavonden werden verschoven en Philips specialist F. H. Penaat op de Kostverlorenstraat 7, waar menig kind zijn eerste tv-uitzending had gezien liet weten dat je nu absoluut een tv toestel moest kopen om Toon met Kerstmis niet te missen. Maar ik zag ook in 1959 zijn speelfilm "Moutarde van Sonansee" in de Lido bioscoop in Haarlem en ik herinner me dat ik als niet al te kritische jeugdige kijker behoorlijk teleurgesteld thuiskwam. En dat ik ook verontwaardigd was omdat hij een komische operatiescene uit de Danny Kayefilm "The secret life of Walter Mitty" nageaapt had. Veel nederlandse speelfilms werden er in die tijd niet gemaakt. Maar ik had genoten van "Het wonderlijke leven van Willem Parel" met mijn idool Wim Sonneveld als de orgeldraaier. En daarna was er "Bert Haans-

tra's "Fanfare" waar heel Nederland naar toe ging. En in Theater "Monopole" op zondagmiddag was er wel eens een Nederlands-, eigenlijk Limburgs-, gesproken kinderfilm van Henk van der Linden. Meestal "Dik Trom".

SONANSEE

Rond 1959 was Toon Hermans door zijn one-man show op tv van een bekend een beroemd artiest geworden en hij vond dat hij de uitdaging wel kon aannemen om ook eens een film te maken. Hij was een vurig bewonderaar van Jacques Tati die in ons land zo populair was met zijn Monsieur Hulot-komedies. Hermans moet gedacht hebben, dat kan ik ook. Maar het vervelende was dat hij blijkbaar niemand vroeg hoe doe je zo iets, een film schrijven, regisseren en de hoofdrol spelen. Zelfs Bert Haanstra had veteraan Alexander McKendrick van vele engelse komedies om raad gevraagd bij het script van "Fanfare". Toon Hermans nam alles op zijn schouders en voor zo'n vierhonderdduizend gulden- in die jaren een redelijk bedrag voor een film- werd er een nieuwe nederlandse speelfilm, "Moutarde van Sonansee" opgenomen, voornamelijk in de plaats waar hij woonde, Zandvoort. Wat Charlie Chaplin en Jacques Tati konden kon hij ook. Dat zou hij bewijzen. En net als zijn grote voorgangers zou hij alles zelf doen. Tot aan het schilderen van de decors en het componeren van de liedjes. En naast hem had hij de vrouw uit zijn one-man show Phyllis Lane en een vaste medewerkster uit zijn cabaretprogramma's Wiesje Bouwmeester. Een voormalige bioscoop naast de Monopole aan het Stationsplein, later een meubelzaak, vond hij de geschikte ruimte om als filmstudio te gebruiken. Hermans zelf lichtte in 1959 af en toe een tipje van de sluier op waar zijn film over ging. Over een sympathieke man in een villa, Moutarde, (Toon) die het opneemt tegen een worstfabrikant (Johan te Slaa) die hem van zijn landgoed wil verdrijven. En dan had je het verhaal ook wel gehad. Maar ja, Tati, Keaton en Chaplin hadden ook geen groot verhaal nodig om hun humor te brengen. Als je de verhalen mag geloven is Toon Hermans uitvoerig op straat aan het filmen geweest in Zandvoort en vermoedelijk is veel van dat materiaal in de montage op de vloer terecht gekomen. Toen de film uitkwam waren de critici meedogenloos in hun oordeel. Er was geen fatsoenlijke film uitgekomen. Het was een rommeltje en de mooie reputatie die Toon Hermans had opgebouwd kreeg een geduchte knouw door "Sonansee". Niettemin gingen er zo'n vier en half honderdduizend mensen naar

de film, maar de teleurstelling was groot. Huib Wilton, de directeur van Cityfilm, die de film mede had gefinancierd en officieel de producer was, kondigde aan dat hij vast van plan was om nog meer films met Toon te maken, maar toen hij niet lang na de premiere in zijn auto dodelijk verongelukte hield Toon's filmloopbaan op. Toon dook zelf een aantal malen op bij filmvertoningen om zijn publiek mee te delen dat ze gewoon naar een leuke film gingen kijken en dat hij verder niets pretendeerde. Jaren later moest hij toch toegeven dat hij er niets van gebakken had en omdat zijn one man shows zo succesvol waren wilde hij deze smet op zijn blazen verwegstoppen in de onderste lade van een kast. De filmkopien en het negatief gingen naar het filmmuseum met strikte instructies dat ze in de kluisen zouden blijven liggen tot nader order. Zelfs de Toon Hermans' fanclub kreeg geen toestemming om de film prive te draaien. Ook ik deed een poging toen de Simon van Collem filmclub van start ging om een vertoning in Zandvoort te regelen. Het filmmuseum liet weten dat ik de film kon vertonen als Toon toestemming gaf. Hij liet via zijn secretaresse weten dat die toestemming niet gegeven kon worden. En daarmee was de kous af.

44 JAREN LATER

Toon Hermans is niet meer en de film mag nu op heel bescheiden schaal worden vertoond. Eigenlijk alleen maar in het Tuschinski theater in Amsterdam op een zondagochtend (drie honderd belangstellenden) en dan nu in Zandvoort. En zo krijg ik "Moutarde van Sonansee" met een klein select gezelschap in een zaal van het Filmmuseum na 44 jaren weer te zien. Ik kan me niet veel meer herinneren van de rolprent. Wat me opvalt is dat Zandvoort eigenlijk maar de eerste twintig minuten in beeld komt met veel pictureske beelden van oud Zandvoort en dat de film zich dan voornamelijk naar de studio verplaatst, waardoor veel couleur locale wordt gemist. Dat eerste gedeelte heeft wel iets van Tati, maar daarna is de film een mix van liedjes, schetsjes, Limburg (de katholieke kerk) en Frankrijk (het café).

Toon Hermans heeft persoonlijkheid genoeg om een goede filmster te zijn, dat heeft hij op tv bewezen. Zijn acteren is kleinschalig in tegenstelling tot een aantal toneelacteurs die op ouderwetse manier hun partij blazen. Maar het heeft iets vermoeiends als Toon om de vijf minuten een liedje zingt. Merkwaardig is dat er technisch weinig op de film valt aan te merken. Het geluid is voor die tijd acceptabel (lees: behoorlijk verstaanbaar),

de montage (van Han Rust) is gedegen (hij moest er een verhaal van snijden) en het camerawerk van veteraan Herman Wassenaar is vooral door de nieuwe copy heel sfeervol. Er zijn curieuze momenten. Er is een jeune premier rol weggelegd voor een heel jonge Kees Verkade die later beeldhouwen prefereerde boven acteren en een piepjonge Nelly Frijda (ma Flodder) doet ook nog even mee. In het jongenskoor zijn ongetwijfeld Zandvoorters te herkennen of bij de meisjes in bikini in het café. Ik kon maar één Zandvoorter herkennen, de vader van Jan Paap (Dikke Jan) die in de Koningstraat heeft gewoond.

"Moutarde van Sonansee" onttrekt zich nu aan een hard oordeel. Echte Toon Hermans fans zijn verrukt dat ze na vier en veertig jaren onbekende liedjes en teksten tegenkomen in de film. Zandvoorters zullen verrukt zijn vanwege plaatsgenoten die onder de figuranten zitten of oude locaties die niet meer bestaan of veranderd zijn. En zo krijgt elke film, ook de minder goede, op den duur zijn eigen waarde.

Thys Ockersen

Foto's eigendom van T. Ockersen

THEATER „MONOPOLE”
 Stationsplein - Dir. Gebr. Koper - Telefoon 2550

Vanaf VRIJDAG 13 NOVEMBER tot en met
 DINSDAG 17 NOVEMBER, 8 uur
 ZONDAGMIDDAG 16 NOVEMBER, 2.30 uur

---

de
Toon Hermans film

een Cityfilm-productie

Moutarde van Sonansee

'n divas-romantische komedie!

'n glimlach van honderd minuten

Alle leeftijden.

Theater „Monopole”

Dir. Gebr. Koper Stationsplein Telefoon 2550

Vrijdag 24 Januari 8 uur

THEATER PLEZIER

van

FLORIS MESLIER

met

TOON HERMANS

WIESJE BOUWMEESTER

JAN VAN EES

PETER KELLENBACH

Tot Moens — Menno Grondsma

Andrea Domburg

Het nieuwste succes van Avro's
bonte Dinsdagavondtrein met de geheel nieuwe

CABARET-REVUE

DAT IS HET TOPPUNT

Auteurs: Jan van Ees en Toon Hermans.

Schitterende eigen decors.

Ontwerpen: Joop Geesink.

Prijzen: f 1.50 — f 2.00 — f 2.50
rechten inbegrepen.

Plaatsbespreking

Donderdag 23 en Vrijdag 24 Januari
van 2.— tot 3.30 uur.

De foto hierboven is een filmfragment, opgenomen in het voormalige meubelmagazijn, gelegen rechts ten noorden van het theater Monopole. Volgens diverse bronnen is één van de medespelsters een Zandvoortse.

De advertentie links is uit 1946.

En eronder uit 1961.

ZIE MET KERSTMIS

Toon Hermans

met PHILIPS TELEVISIE,
keus uit vele modellen, 48 cm.
beeld, klaar voor de toekomst,
uitgebreid met tweede kanaal
reeds vanaf / 645,—
PHILIPS TELEVISIE 59 cm.
beeld vanaf / 895,—
Wij regelen desgewenst, na
persoonlijk overleg, de be-
taling met U.

Erkend Philips Service Dealer
PHILIPS SPECIALIST
F. H. PENAAT
Kostverlorenstr. 7 • Tel. 2534

COUPON:

Naam:

Adres:

voor proef PHILIPS TELEVISIE te zenden aan: Philips Specialist
F. H. PENAAT, Kostverlorenstraat 7, Zandvoort, Tel. 02507 - 2534

GENOOTSCHAP "OUD ZANDVOORT"

Opgericht 11 december 1970

e-mailadres: genootschap_oud_zandvoort@hotmail.com

Werkgroepen Genootschap:

Indien u zelf actief wilt deelnemen aan onderzoek van Zandvoorts historie, dan zijn er de volgende werkgroepen:

- Genealogie, contactpersoon Arie Koper.
  - Monumenten & grafstenen, contactpersoon Jaap Kerkman Azn.
- Zelf kunt u ook het initiatief nemen om een werkgroep op te richten.

"Klinkertjes":

Indien u een oproep wilt plaatsen om historisch materiaal te ruilen of te verkrijgen, kan dit gratis in de rubriek "Klinkertjes." Deze service geldt alleen voor leden van het Genootschap "Oud Zandvoort". De advertentie mag niet van commerciële aard zijn. Vermelding van naam en adres of telefoonnummer in de advertentie is verplicht. Uw tekst dient binnen te zijn op de sluitingsdatum van de kopij (zie colofon).

Giften:

Indien u het werk van het Genootschap "Oud Zandvoort" met een - in principe fiscaal aftrekbare - gift wilt ondersteunen, kunt u uw bijdrage storten op onze rekening van ABN-AMRO te Zandvoort. Hiervoor is het Genootschap u zeer erkentelijk.

Op zoek naar een Oud Zandvoorts cadeau?

Iets te vieren, iets te schenken? Denk dan eens aan een ingelijste afbeelding van een echt Oud Zandvoorts tafereel van "Bing en Braet." U hebt keuze uit twee kleurenafbeeldingen. Voor nadere informatie: Matthé Crabbendam.

Opruiming? Voorzichtig, niet weggooien!

Grote schoonmaak, verhuizing of een andere aanleiding om eens op te ruimen? Indien u spullen, foto's (ook oude familiefoto's met herkenningpunten van ons dorp), knipsels of andere publicaties over het Zandvoort van vroeger tegenkomt: a.u.b. niet weggooien! Schenk het aan het Genootschap "Oud Zandvoort".

Advertenties:

Beschikbare formaten: hele, halve, kwart en 1/6 pagina.
Tarieven op aanvraag via Matthé Crabbendam.

Losse verkoop "De Klink":

Bruna Balkenende, Grote Krocht 18
ISSN 1384-7082

"De Klink"

koperen gong, die door de vroegere Santfortse omroepers gebruikt werd om de mense waer te schouwe as de vissers schepe in zicht kwame. Dan gonge ze naer het strand waer de afslag van de garnael en de vis gehouwe wier. As de Klink gong riep de omroeper altaid: "Al degeen die scharre en garnael kope wulle, komme an zee..." (De Wurf)

Bestuur:

Voorzitter:

ing. G.A. Cense
Kostverlorenstraat 115
2042 PL Zandvoort
023-571 5715
ger@cense.nl

Vice-voorzitter:

A. Joustra-Brokmeier
023-571 5155

Secretaris:

A. Koper
023-571 8441

Penningmeester:

M.A.J.M. Crabbendam
023-571 2514

Leden:

C. Drayer, 023-5273730

W.A.H. Keur, 073-6217222

J. Kerkman Azn, 023-571 5013

J. Paap Lzn, 023-571 5967

Contributie:

Minimaal €9,25, binnen Zandvoort
Minimaal €13,85, buiten Zandvoort
(incl. verzendkosten), per jaar.

Bankrelatie:

ABN-AMRO te Zandvoort,
rekeningnr. 565738305
Giro-rekening: 4206723 t.n.v.
Genootschap "Oud Zandvoort." 03

Adressen cultuur-historische verenigingen:

Folklorevereniging
"De Wurf"
secretaris: Mieke Hollander
Const. Huygenstraat 15
2041 NL Zandvoort

Historische Modelbouw Vereniging
"Bomschuit Bouwclub"
secre.: mw. C.C.M. Kemp-van der Mije,
Tolweg 29, 2042 EJ Zandvoort
telefoon 023-571 7201
c.vandermije@planet.nl

Zandvoorts Museum

Swaluëstraat 1, 2040 AH Zandvoort
023-5740280

Geopend:
woensdag tm zondag
13.00 - 17.00 uur

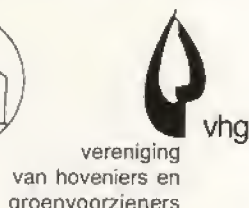
**DE
WURF**

Kwekerij

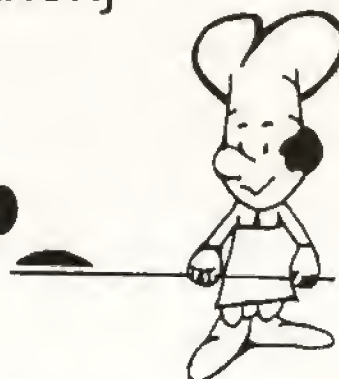
P. van Kleeff

Van Stolbergweg 1
Zandvoort - Tel: 023-57 17093

Luxe Brood- en Banketbakkerij

Paap

Raadhuisplein 2, Tel: 023-57 12865
Potgieterstraat 24, Tel: 023-57 36957
Pasteurstraat 4, Tel: 023-57 31967

Versteeg's IJzerhandel

Verkoop van:

Verwaren

IJzerwaren

Elektra

Camping Gaz

Gereedschap

Verhuur van:

Kango Betonboor

Kango Breekbeitel

Div. Schuurmachines

Nietmachines

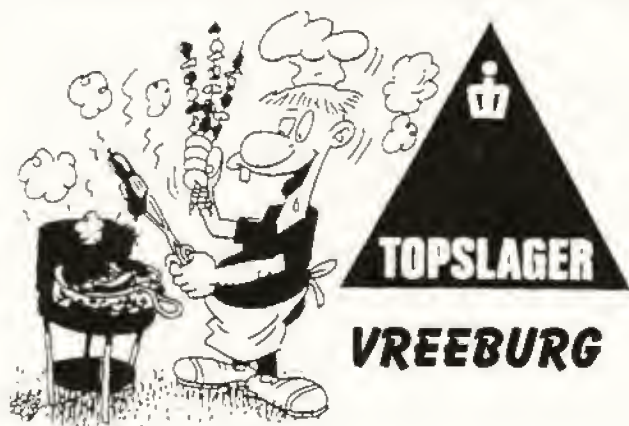
SLOTEN- EN
SLEUTELSERVICE

Pakveldstraat 19, Tel: 023-57 12554, Zandvoort

DE STIJLKAMER

**Exposities
Workshops
Proeverijen
Recepties**

GALERIE DE STIJLKAMER en Café Koper:
een verrassend veelzijdige combinatie.
Kerkplein 6, Zandvoort. Tel: 023 5713546
E-mail: galeriedestijlkamer@planet.nl

Haltestraat 54, Zandvoort
Tel: 023-57 12451
Garantie voor Topkwaliteit

Café - Brasserie

Del Mar

Haltestraat 13, Zandvoort
Tel: 023-57 14738

Gielen & van der Valk

GENDOOTSCHAP
OUD ZANDVOORT

Retouradres:

Oosterstraat 1
2042 VE ZANDVOORT

Notarissen

Kiefer-Bleesing Dhr. en Mevr. G.H.
Jhr. P.N. Quarles v. Uffordlaan 1
2042 PP ZANDVOORT

Adres : Kostverlorenstraat 121

**Postadres : Postbus 286
2040 AG Zandvoort**

E-mail : notarissen@gielen.vandervalk.nl

Telefoon (023) 571 68 41

Telefax (023) 571 20 88

Bruna Balkenende

uw adres voor:
Kantoorartikelen
Strippenkaarten
Reisgidsen
Boeken
Tijdschriften
Stripboeken
Landkaarten
Wenskaarten
Krasloten
Rookwaren
Staatsloten
Toto en Lotto

Grote Krocht 18, 2042 LW Zandvoort
Tel: 023-57 16033

Winkelcentrum Jupiter Haltestraat Zandvoort

Een gezellig centrum voor:
Speelgoed

Kadootjes

Meubels

Herenkleding

Kindermode

Huishoudelijk

Bloemen en Planten

Kinderschoenen

Sport

Snoep

Een hapje

Voor ieder wat wils
KOM EENS LANGS!!

Opname hierboven aan het begin zeventiger jaren.
De parkeermeter heeft haar intrede gedaan.
Anno 2003 verkeert het pand aan de buitenzijde
nog in de oorspronkelijke staat. Peter Bluijs

"Klinkertjes"

op zoek naar ...

Beeldmateriaal

In de beeldbank van het Genootschap zijn een aantal "zwarte gaten". Hiermee wordt bedoeld dat er geen of weinig fotomateriaal beschikbaar is. Aan-gezien wij onder andere voor de Klink gebruik maken van deze beeldbank proberen wij deze zo volledig mogelijk te maken.

Wij zijn nog op zoek naar na-oorlogs fotomateriaal (dia's mag ook) van de omgeving **Stationsstraat, Brugstraat, Pakveldstraat, Prinsenhofstraat, Spoorbuurtstraat en de kop van de Zeestraat**. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de schiettent die bovenaan de Zeestraat heeft gestaan, de **Achtbaan** tegenover Ober Bayern of aan de **bots-auto's** bovenaan de Stationsstraat.

Mocht u materiaal bezitten dan zouden wij dit graag inscannen, dit kan zowel bij u thuis als op onze locatie aan de Tolweg. U kunt hiervoor contact op-nemen met Peter Bluijs, tel. 023-5718292 of Arie Koper, tel. 023-5718441 (beiden na 19.00 uur)

De Haltestraat, omstreeks 1950

Voor een overzicht van zaken in de Haltestraat, omstreeks eind veertiger, vijftiger jaren ben ik op zoek naar exterieur en interieurfoto's met indien mogelijk ook met de uitbater(s)/eigenaar erop, als-mede à contant rekeningen. Welke (ex) midden-standers (of hun kinderen) kunnen mij aan foto's

ALGEMEENE BOEKHANDEL
LEESBIBLIOTHEEK ADVERT. BUREAU
W. J. LORENZ
HALTESTRAAT 15 ZANDVOORT
ELEFOON 2154 Postgiro 132538

Zandvoort — 7/2 1949

NOTA

DEN HEER MEYRCUW *Bluijs. Haltestr.*

4/1/49 *Advocaat W. Friesland f.s. 10.*

Holthuis

Historie verleden IV.

De reformatie was vooral gericht tegen de ceremoniële handelingen uit de Roomse sacramenten en daarin werd de Paus een Antichrist genoemd. In 1586 kwam in Santvoort een predikant van de Universiteit te Leiden en deze verkondigde de Calvinistische leer, uitgaande van de Heidelbergse Catechismus.

Wat nog over was van de kerk werd door de dorpelingen herbouwd, waarbij alleen de toren en het schip als noodzakelijk bevonden werd. De ruïne van het koorgedeelte liet men zo en de rest werd bij gedeelte afgebroken als men materialen nodig had. De eerste gereformeerde prediker was Johannes Marcus, die in 1586 tot zijn overlijden in 1611 de nieuwe leer op Santvoort heeft verkondigd. De bewoners op Santvoort bleven één vissersvolk en gaven de katholieken broeders alle vrijheid om hun eigen geloofuitingen te blijven uitoefenen. In alle eerbiedigheid konden ze bij elkaar komen, al was het dan in een verborgen huiskamer. De kerkelijke instanties waren de eerst verantwoordelijken voor het geven van onderwijs en de meeste scholen werden vanuit de kerkelijke leer opgezet. Op de duur begon de katholieke kerk steeds meer haar invloed te verliezen op de burgers en de priesters hadden het volk niet meer in de hand. De nieuw ontstane religie kreeg meer aanhangers, ook in het vissersdorp Santvoort. De kerk verloor haar greep op het individu en de kinderen konden niet gedwongen naar het onderwijs gestuurd worden.. In de 16e en 17e eeuw werd het onderwijs aan kinderen een private aangelegenheid. Als iemand zich geroepen voelde om wat kennis weg te geven aan kinderen, dan liet men een uithangbord plaatsen waarop stond dat daar school gehouden werd. De man die dat gaf vroeg daarvoor een paar duiten, maar van dat kleine bedrag kon hij niet in leven blijven en daarom deed de man het meestal naast zijn hoofdberoep. De meeste bewoners van het dorp hadden nog nooit lezen, schrijven en rekenen geleerd, daarom stond er op het bord uithangbord getekend, een meester met een kind en daarbij het beroep wat hij als functie uitoefende. Bijvoorbeeld als het een smid was, een paardenkop met toom erbij. Anderen maakten reclame door een tekst te maken met bijbelse inslag; "Ik leer en onderwijs u aangaande de weg die gij gaan moet. Ik raad u, mijn oog is op u. Wees niet als een paard of een muilddier zonder verstand welke men trots bedwingt met toom en bit". Afgezien het feit, dat deze eerste schoolmeester best een volgeling van de gereformeerde religie geweest zou kunnen zijn, was het in 16-272

1565 nog uitermate gevaarlijk om bijbelteksten in het openbaar te gebruiken. De katholieken deden dat niet en als men ermee aankwam dan was men al gauw verdacht, want de bijbel was nog geen gemeengoed, dat kwam pas tijdens de reformatie op gang.

In het begin van de 17e eeuw was de Republiek der Zeven Provinciën nog steeds in oorlog met Spanje, maar in 1609 kwam door bemiddeling van Johan van Oldebarneveld, de Raadspensionaris, een wapenstilstand. Het zo genoemde Twaalfjarig bestand van 1609 tot 1621. Nu kreeg men de gelegenheid de geloofsleer van het Calvinisme sterker te definiëren. Het verschil in het Calvinisme ging op de duur om het vraagstuk, de predestinatie. Dit extreme standpunt werd in Leiden onderwezen door Professor Gomanus, een emigrant uit de Zuidelijke Nederlanden. Zijn collega Jacob Hermanszoon, die zich Arminius noemde, verkondigde een mildere leer. De gewone mensen waren doorgaans op de hand van de Gomaristen maar ze wisten weinig over wat de verschillen waren. De Regenten van de Staten van Holland wilden toch voorkomen dat het volk opgezweept zou worden in de religieuze hartstochten en wilden niet dat de synode bijeen geroepen werd om de geschillen op te lossen. De Armisten dienden een schrift van remonstratie in en de Gomarissen antwoorden met een contra-remonstratie. De Staten van Holland kozen gaandeweg voor de remonstranten maar de overige gewesten voor de contra-remonstranten waarbij Prins Maurits de stadhouder zich in 1617 bij aan sloot. In 1618-19 kwam de Synode in Dordrecht bijeen en de kerkleer in contra-remonstrante zin gedefinieerd. De remonstranten werden uit de vergadering gejaagd en moesten als "dissenders" door het leven gaan samen met de lutheranen, doopsgezinden en andere geloofsrichtingen. In die tijd werden predikanten niet beroepen door de gemeente, maar als er ergens een plaats was gestuurd door de synode. De dienaars waren door de Heer zelf gezonden en als zodanig werden ze door de gemeente aanvaard. Als de dienaar van Gods woord niet de strenge richting volgde van Gomaris, dan vond men dat verdacht en zulk een kritische gemeente was ook Santvoort. Na het overlijden van de predikant Johannes Marcus in 1611 kwam een nieuwe jonge dienaar, zijn naam was Follinnus een "propodent". De studenten in die tijd begrepen, dat men zich het beste bij de meerderheid van de Gomarissen kon aansluiten. Toch waren onder de afgestudeerde mannen die de strenge richting te zwaar vonden, maar